

DE WERKGROEP MEINWEG ONDER DE VLEUGELS VAN HET GENOOTSCHAP

Steven Jansen & Wouter Jansen, Werkgroep Meinweg, Korhoenstraat 12, 6075 BN Herkenbosch

Sinds kort is er een wijziging in het huishoudelijk reglement van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg aangebracht. Het betreft artikel 14, lid a (LENDERS, 1993). Hierdoor kunnen uitvoeringsgerichte werkgroepen zich aansluiten bij het Genootschap. De Werkgroep Meinweg heeft besloten om hiervan gebruik te maken en zich aan te sluiten bij de vereniging. Enkele activiteiten van de Werkgroep Meinweg zullen in het vervolg op de achterkant van de kافت van het Natuurhistorisch Maandblad worden aangekondigd. Daarom willen wij via dit artikel de lezers van het Natuurhistorisch Maandblad kennis laten maken met de Werkgroep Meinweg. De werkgroep bestaat uit een divers gezelschap met zeer uiteenlopende beroepen, interesses en kwaliteiten. De werkgroep inventariseert projectmatig gebieden op de huidige natuurwaarden en aan de hand van de resultaten daarvan wordt een beheersvisie gemaakt. Daaruit volgen enkele beheersmaatregelen voor herstel en uitbreiding van de natuurwaarden. Meestal worden de voorgestelde maatregelen in overleg met de grondeigenaar in eerste instantie door de leden zelf uitgevoerd.

Embleem van de
Werkgroep Meinweg

OPRICHTING

De eerste leden van de Werkgroep Meinweg waren, van af en toe een dennetje plukken, overgegaan op het regelmatig verwijderen van dennenopslag (figuur 1) op sommige heidestukken in het Meinweggebied.

In 1986 had de Werkgroep Meinweg een heidestukje, verderop het plagveldje genoemd, nauwkeurig onderzocht. De botanische waarde was groot, maar de werkgroep was ontevreden met het gevoerde beheer. De beheerder werd hiervan op de hoogte gesteld. Er werden tevens enkele maatregelen voorgesteld.

Deze maatregelen bleken te arbeidsintensief, waardoor ze niet konden worden uitgevoerd. Er werd daarna toestemming gevraagd om zelf deze beheerswerkzaamheden (o.a. hooien en plaggen) te mogen uitvoeren. In 1987 werd er een poel aangelegd in dit

botanisch rijk gebiedje, waarbij vele waardevolle planten zoals verscheidene exemplaren van de Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) onder de grond verdwenen. In 1988 kreeg de Werkgroep Meinweg toestemming om op dit "bewogen" stukje grond te mogen werken. Hiermee was de oprichting van de werkgroep een feit.

DOELSTELLING

De Werkgroep Meinweg ziet het als haar taak om een signaal te geven naar de grondeigenaren, indien op hun terrein de natuurwaarden aan het verdwijnen zijn. Dit wordt gedaan door het gebied op zijn waarden te inventariseren, verslag hiervan te doen bij de eigenaar en een eigen visie te geven op het te voeren beheer. Vervolgens voeren de leden van de werkgroep zelf de beheersmaatregelen

uit als de eigenaar daarmee instemt. Ook wordt bekeken of het opgepakte beheer weer overgedragen kan worden aan de grondeigenaar.

Daarnaast wil de Werkgroep Meinweg de leden stimuleren om actief deel te nemen aan het meedenken over beheer, instructie te geven over het gebruik van handgereedschap en andere vrijwilligers te begeleiden. Verder worden de gebiedjes steeds weer geïnventariseerd op flora en fauna, waardoor het beheer hierop flexibel afgestemd kan worden.

INVENTARISATIE, OVERLEG EN AFSPRAKEN, UITVOER BEHEER

Zoals bij het eerste gebiedje worden alle terreintjes waar het duidelijk is dat de natuurwaarden in het gedrang komen eerst zo vol-

FIGUUR 1. Het verwijderen van dennenopslag op de heide is soms een noodzakelijke ingreep om het biotoop van de Zandhagedis in stand te houden.

FIGUUR 2. Stro, strootje, Pijpestrootje.

FIGUUR 3. Kijken hoe een ander werkt is ook leuk.

FIGUUR 4. Even gezellig koffie drinken en bijpraten is een belangrijk onderdeel van een werkdag.

FIGUUR 5. Bezinkingsbekkens zijn geheel begroeid geraakt met stuiken en bomen.

FIGUUR 6. Na een week werken door medewerkers van WML en de Werkgroep Meinweg is het terrein geheel veranderd, ten gunste van de herpetofauna.

ledig mogelijk geïnventariseerd op flora en fauna. De gebieden worden schetsmatig in kaart gebracht. Vervolgens worden enkele maatregelen ter bescherming van de natuurwaarden voorge-

steld aan de eigenaar/beheerder. Zoals aangeduid was het eerste project het plagveldje. Dit ligt langs de Herkenbosserweg bij het Paardengat in het Meinweggebied. Hier wordt sinds 1988 jaarlijks gemaaid, ge-

hooid en handmatig geplagd (figuur 2). Het gevoerde maaibeheer had ten dele tot doel verschraling te bewerkstelligen, maar vooral te zorgen voor het tot stand komen van een meer open vegetatie.

FIGUUR 7. Geluk en zweet is van de gezichten af te lezen.

Sommige soorten zoals bijvoorbeeld het Heidekartelblad (*Pedicularis sylvatica*) hebben zich sindsdien sterk uitgebreid. Door elk jaar in de vergraste heide een klein stukje te plaggen (figuur 3) ontstaat er een structuurrijke vegetatie met verschillende generaties van Struikheide (*Calluna vulgaris*) en Dopheide (*Erica tetralix*). Op de plagstukken hebben zich naast de heide ook andere planten gevestigd zoals Gewone vleugeltjesbloem (*Polygala vulgaris*), Witte snavelbies (*Rhynchospora alba*), Bruine snavelbies (*Rhynchospora fusca*), Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*) en Ronde zonnedauw (*Drosera rotundifolia*). Verder verscheen hier in 1993 een nieuwe soort voor het Meinweggebied, de Moeraswolfsklauw (*Lycopodium inundatum*). Tevens dient dit project als voorbeeld hoe men kleinschalig reptielvriendelijk heidebeheer kan uitvoeren.

Het tweede project dat zich aandiende was het gebied de Vogelkooi (WERKGROEP MEINWEG, 1990a). Het voorgestelde beheer van de Vogelkooi (jaarrondbegrazing) paste niet in de visie van de toenmalige terreinbeheerder. Daarom heeft de Werkgroep Meinweg een klein heischraalgraslandje langs de Boschbeek in beheer genomen (figuur 4). Hier groeien enkele bijzondere planten, zoals Klein glidkruid (*Scutellaria minor*) en Blauwe knoop (*Succisa pratensis*). Deze groeiplaats van Blauwe knoop was toen de enige

FIGUUR 8. Met onder andere subsidie van de Provincie Limburg is een poel aangelegd op de Driestruik. Dit gebied wordt bedreigd door plannen van de Provincie Limburg, namelijk door aanleg van een nieuw industrie-terrein.

vindplaats van de Roerstreek. Dit terreintje met zes exemplaren Blauwe knoop was geheel overwoekerd met tot twee meter hoge Bramen (*Rubus spec.*). Nu wordt elk jaar een stuk grasland gemaaid en wordt het maaisel afgevoerd. Door dit selectief kap- en maaibeheer heeft de Blauwe knoop zich goed uitgebreid. Een van de diersoorten die profiteren van dit beheer is de Gouden sprinkhaan (*Chrysocraon dispar*). Ook worden er steeds vaker Adders (*Vipera berus*) en Zandhagedissen (*Lacerta agilis*) waargenomen langs dit traject van de Boschbeek.

Bij een bezoek in het voorjaar van 1990 aan het waterpomp-station Herkenbosch in het Meinweggebied bleek dat de bezinkingsbekkens schrikbarend waren dichtgegroeid met bomen en struiken (figuur 5). Er werd nog maar weinig voortplanting van de aanwezige amfibieën waargenomen. Het biotoop voor de reptielen was geheel ongeschikt geworden. Via de Herpetologische Studiegroep Limburg werd contact gelegd met de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML). Daarna volgden al gauw persoonlijke gesprekken met zeer positieve resultaten. De N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg heeft in samenwerking met de Werkgroep Meinweg in de periode 1989-1991 beheersmaatregelen uitgevoerd (figuur 6). In 1992 heeft WML het voorgestelde beheer (WERKGROEP MEINWEG, 1992) zelfstandig voortgezet.

Niet alleen terreinen in of bij het Meinweggebied hebben de aandacht. Ook in de Horsterplassen, een ander terrein van het Staatsbosbeheer in de gemeente Echt, kon de Werkgroep Meinweg zich verdienstelijk maken (figuur 7). Er was een floristisch rijk hooiland gemaaid, maar niet afgeharkt. Dit kan voor sommige soorten funest zijn. Daarnaast dreigde een ander klein hooilandje dicht te groeien met bramen. De Werkgroep Meinweg stak hier gedurende twee jaren de handen uit de mouwen en gaf daarmee het goede voorbeeld. Nu heeft Staatsbosbeheer het gewenste beheer weer opgepakt.

Het project Driestruik is een verhaal op zich. Dit gebied was eigendom van de toenmalige gemeente Melick en Herkenbosch (nu gemeente Roerdalen). Voor dit gebied werd een herstelplan opgesteld (WERKGROEP MEINWEG, 1990b), dat we ter beschikking stelden aan de stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg). Samen met de stichting IKL en de gemeente Roerdalen organiseerde de ANWB in 1992 op dit terrein een landgoedkamp, waardoor vele van de voorgestelde beheersmaatregelen door vrijwilligers werden gerealiseerd (JANSEN & JANSEN, 1993). De leden van de Werkgroep Meinweg hebben daarna het werk gecontinueerd.

In 1993 kwam er weer een landgoedkamp en werd er een vrij grote poel (figuur 8) aange-

legd (JANSEN & JANSEN, *in prep.*). In het najaar 1993 heeft de gemeente Roerdalen in het gebied de Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) bestreden. Het uiteindelijke beheer op de Driestruik dat de Werkgroep Meinweg voor ogen heeft is een jaarrondbegrazing. De eerste fase is uitgevoerd tijdens het Landgoedkamp 1993 van de ANWB door het plaatsen van 298 weipalen rond de helft van het gebied. Het afrasteren en inscharen van runderen zal in het voorjaar van 1994 gebeuren.

De tweede fase zal bestaan uit het omrasteren van het gehele gebied. Ondanks de plannen van de Provincie Limburg (PROVINCIE LIMBURG, 1993) om dit gebied vol te bouwen met industrie gaat de Werkgroep Meinweg onverminderd voort met het nemen van de nodige beheersmaatregelen in dit waardevolle natuurgebied (JANSEN & JANSEN, 1993). Daarnaast zal de Werkgroep Meinweg bezwaar aantekenen tegen elke negatieve wijziging in het gemeentelijk bestemmingsplan of Provinciaal streekplan ten aanzien van de Driestruik en omliggend gebied.

Naast het uitvoeren van eigen projecten verleent de Werkgroep Meinweg ook hulp bij andere werkgroepen zoals het uitzoeken van goede locaties voor kerkuilkasten voor de Vogelwerkgroep Roerstreek, het knotten van knotwilgen in het Roerdal met de Rangers van het Wereld Natuur Fonds en het begeleiden van werkdagen voor de Jonge Oecologen Bond (JOB) en Jong Nederland Melick Herkenbosch. In samenwerking met Staatsbosbeheer en de Vereniging Das en Boom werd tijdens een herintroductie-project van in totaal 10 Dassen (*Meles meles*) gedurende vele maanden de herintroductie begeleid en onderzoek verricht in het Meinweggebied (JANSEN & JANSEN, 1991).

TOEKOMSTIGE PROJECTEN

Voor een groep vrijwilligers die zich bezig houdt met inventariseren en beheer van natuurterreintjes zijn er altijd weer nieuwe uitdagingen te vinden. Toch zullen de huidige projecten de nodige aandacht blijven vergen. Hopelijk wordt het beheer van de projecten structureel door de eigenaar overgenomen, zodat er ruimte ontstaat voor andere projecten.

In 1992 werden de eerste contacten gelegd met de Nederlandse Spoorwegen (NS) over het beheer van taluds en bermen langs het spoorlijntraject Dalheim-Roermond. In 1993 werd een eerste inventarisatie uitgevoerd. In overleg met een medewerker van de NS werden enkele beheersmaatregelen vastgesteld, ten behoeve van de bijzondere flora en fauna langs dit traject. Speciaal de reptielen kregen daarbij veel aandacht.

WERKGROEP MEINWEG

De Werkgroep Meinweg bestaat uit circa tien actieve leden, waarvan de meesten nu ook lid van het Natuurhistorisch Genootschap zijn geworden. Naast de actieve leden van de Werkgroep Meinweg zijn er ook vele vrijwilligers actief geweest op de Meinweg en Driestruik. Al deze mensen willen we bedanken voor de prettige samenwerking en hun inzet.

Nieuwe leden (met belangstelling voor natuurstudie) die willen werken zijn altijd welkom en kunnen zich aansluiten bij de Werkgroep.

SUMMARY

MEINWEG WORKING PARTY JOINS LIMBURG SOCIETY FOR NATURAL HISTORY

Management-oriented working parties can now also join the Limburg Society for Natural History. The Meinweg Working Party has decided to make use of this possibility, and presents a survey of its current activities. The Meinweg Working party is a group of volunteers who carry out management measures in various areas. In this way, it attempts to influence the management policies of the various landowners in such a way that they favour existing natural values. Some landowners have already adopted the proposed management policies.

LITERATUUR

- JANSEN, S. & W. JANSEN, 1991. Herintroductie van de Das (*Meles meles*) in Midden-Limburg: een beschrijving van het verleden, heden van de burcht en ervaringen met de Dassen tot het moment van hun vrijlating. Privé-publicatie, Herkenbosch, maart 1991.
- JANSEN, W. & S. JANSEN, 1993. Herstel van een heide-terrein in de gemeente Roerdalen. De natuurwaarden en het toekomstige beheer van de Driestruik. Natuurhistorisch Maandblad 82 (5): 109-115.
- JANSEN, W. & S. JANSEN, *in prep.* De Herpetofauna van de voormalige Melickerheide.
- LENDERS, A., 1993. Het Genootschap op weg naar 2000 (17). Over leden die de handen uit de mouwen willen steken. Natuurhistorisch Maandblad 82 (11): 254.
- PROVINCIE LIMBURG, 1993. Voorontwerp Streekplan Noord- en Midden Limburg, algehele herziening. Gedeputeerde Staten van Limburg, oktober 1993.
- WERKGROEP MEINWEG, 1990a. Voorstel begrazingseenheid buitengebied de "Vogelkooi". Privé-publicatie, Herkenbosch, Augustus 1990.
- WERKGROEP MEINWEG, 1990b. Herstelplan voor de "Driestruik". Privé-publicatie, Herkenbosch, November 1990.
- WERKGROEP MEINWEG, 1992. Biotoop-restauratie ten behoeve van de herpetofauna in een terrein van de Waterleiding Maatschappij Limburg Stichting RAVON, 1992. Waarnemingen van amfibieën en reptielen in Nederland 1991.